

Ю. В. Дмитрик, здобувач
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОГНОЗНА ОЦІНКА ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ БАНКУ

В ринковій економіці одним з показників, який свідчить про початок кризи в діяльності банку, є скорочення чистого прибутку. Важливе значення чистого прибутку обумовлене тим, що він є вагомим елементом приросту власного капіталу, який гарантує фінансову стійкість банку та ліквідність його балансу, виступає базою для нарощення та оновлення основних фондів, забезпечення відповідного рівня дивідендів, розвитку та підвищення якості банківських послуг. За цих обставин проблема скорочення чистого прибутку українських банків перебуває в центрі уваги як Національного банку України та керівництва банків, так і наукового співтовариства. Подальшого розвитку потребують питання, пов'язані з виявленням найбільш вагомих факторів, які впливають на рівень прибутковості банку, та обґрунтуванням управлінських заходів, спрямованих на зміцнення надійності банківської діяльності.

В умовах невизначеності зовнішнього та внутрішнього середовища на чистий прибуток банку впливає безліч факторів, що обумовлює необхідність прогнозування тенденцій його зміни за допомогою багатofакторної лінійної регресійної моделі. Це дозволяє виявити процеси формування чистого прибутку банку і передбачати тенденції його зміни у майбутньому. Аналіз тенденцій розвитку вітчизняного банківського сектора свідчить про зростання збитків як окремих банків, так і банківської системи в цілому на фоні фінансово-економічної кризи (рис. 1). Наведені дані дозволять зробити висновок, що найбільш вразливими до фінансової кризи виявилися банки I та II груп, які проводили цілеспрямовану політику на максимальне розширення кредитного портфелю і, як наслідок, накопичили значну кількість банківських ризиків. За допомогою лінійно-регресійного аналізу було встановлено залежність чистого прибутку від факторів, що на нього впливають. Для розрахунку використано поквартальні значення показників за період 01.01.2005–01.01.2012.

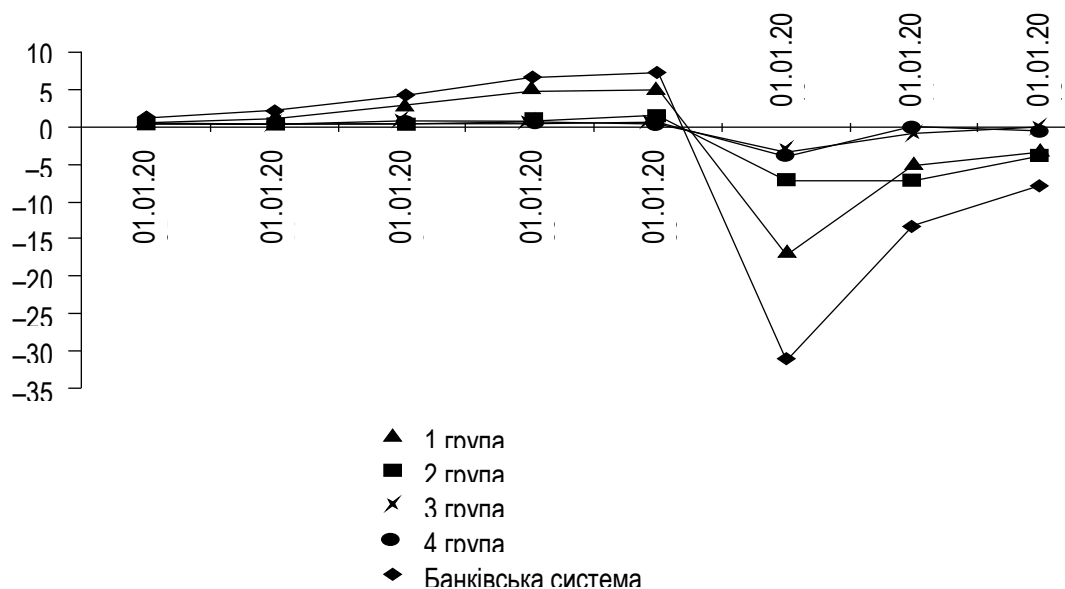

Рис. 1. Динаміка зміни фінансового результату за групами банків станом на 01.01.2005–01.01.2012, млрд. грн.

Дослідження проведено за даними 4 українських банків: ПАТ КБ “ПриватБанк”, ПАТ КБ “Правекс-Банк”, ПАТ “Мегабанк”, ПАТ АКБ “Базис”. В загальному вигляді лінійна регресійна модель може бути представлена наступним чином: $Y = a_1X_1 + a_2X_2 + a_nX_n$, що описує залежність між результативною змінною Y та деякими впливовими факторами X_1, X_2, X_n .

Для ПАТ КБ “ПриватБанк” в докризовий період (01.01.2005–01.07.2008) модель має наступний вигляд: $Y = -0,019X_1 + 0,317X_2 + 0,023X_3 - 0,085X_4 - 0,025X_5 - 0,243X_6 - 0,704X_7 - 0,37X_8 - 12,124X_9 + 1,126X_{10} + 0,733X_{11}$, де X_1 – міжбанківські кредити надані, X_2 – інвестиційний портфель, X_3 – кредитний портфель, X_4 – міжбанківські кредити отримані, X_5 – депозити, X_6 – процентні доходи, X_7 – процентні витрати, X_8 – комісійні доходи, X_9 – комісійні витрати, X_{10} – торговельний дохід, X_{11} – загальні адміністративні витрати. В кризовий та посткризовий періоди (01.10.2008–01.01.2012):

$$Y = -0,069X_1 + 0,256X_2 - 0,046X_3 + 0,023X_4 + 0,06X_5 + 0,262X_6 + 0,183X_7 + 0,271X_8 - 1,822X_9 - 0,276X_{10} + 0,792X_{11}.$$

Для ПАТ КБ “Правекс-Банк” відповідно: $Y = 0,041X_1 + 0,038X_2 + 0,012X_3 - 0,044X_4 - 0,01X_5 + 0,103X_6 + 0,286X_7 + 0,606X_8 - 2,416X_9 + 0,275X_{10} + 0,46X_{11}$; $Y = -0,051X_1 + 0,312X_2 + 0,138X_3 + 0,065X_4 - 0,233X_5 + 1,139X_6 + 2,083X_7 + 2,337X_8 + 14,559X_9 - 2,448X_{10} + 0,867X_{11}$.

Для ПАТ “Мегабанк” відповідно: $Y = -0,004X_1 - 0,063X_2 - 0,001X_3 + 0,036X_4 + 0,01X_5 + 1,053X_6 + 1,794X_7 - 1,137X_8 - 17,964X_9 - 1,28X_{10} - 0,99X_{11}$; $Y = -0,015X_1 + 0,048X_2 - 0,009X_3 + 0,008X_4 + 0,006X_5 - 0,18X_6 - 0,129X_7 + 0,891X_8 + 2,378X_9 - 0,078X_{10} + 0,201X_{11}$.

Для ПАТ АКБ “Базис” відповідно: $Y = -0,054X_1 + 0,004X_2 - 0,02X_3 + 0,046X_4 + 0,018X_5 + 0,075X_6 + 0,039X_7 + 0,518X_8 + 0,993X_9 + 1,494X_{10} + 0,21X_{11}$; $Y = -0,139X_1 + 0,003X_2 + 0,015X_3 - 0,008X_4 - 0,015X_5 + 1,268X_6 + 0,82X_7 + 2,307X_8 + 2,27X_9 - 3,018X_{10} + 2,414X_{11}$.

На основі отриманих характеристик побудованих багатофакторних лінійних регресійних моделей залежності чистого прибутку від зазначених факторів можна зробити висновок, що всі моделі адекватні, про що свідчать коефіцієнт детермінації R^2 , який коливається від 0,96 до 0,99, та критерій Фішера. Значення прогнозованого показника визначається способом підстановки в рівняння зазначених моделей очікуваних значень факторів та оцінки очікуваного середнього значення результативної оцінки. Згідно з отриманими результатами, існує тісний лінійний зв'язок між чистим прибутком та комісійними витратами і торговельним доходом (в докризовий період), та комісійним доходом і

комісійними витратами (в кризовий та посткризовий періоди), тому для підвищення першого необхідно здійснювати адекватні заходи впливу на останні.

Таким чином, використання наведених моделей в процесі управління банківською діяльністю дозволяє здійснювати вибір та обґрунтування заходів підвищення прибутковості банку; розробку стратегій формування та підвищення фінансової стійкості та платоспроможності банку; коригування цілей та задач антикризового управління.